

Rutine: Barn som pårørende			
Tema	Oppfølging av barn og unge som er pårørende	Laget av (dato-hvem)	Monica J. Bjerkreim 30.09.2024. Videreutviklet tidligere rutine.
Gjelder for	Alle ansatte i Gjesdal kommune	Sist revidert (dato-hvem)	
Hvorfor	Sikre oppfølging av barns rettigheter og behov når foreldre eller søsken opplever helseproblemer eller dør.		

1. Rettigheter og behov

Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn ved alle handlinger som angår barn. Før det treffes avgjørelser om personlige forhold for barnet, har barnet rett til å få informasjon og mulighet til å bli hørt.

En stor andel barn og unge opplever å være pårørende i løpet av oppveksten. Barn og unge (0-18 år) er pårørende når foreldre eller søsken opplever helseproblemer eller dør. Foreldre og søsken tolkes vidt og inkluderer for eksempel steforeldre, fosterforeldre, adoptivforeldre og tilsvarende søsken. Helseproblemer kan være psykisk sykdom, avhengighet, eller alvorlig somatisk sykdom eller skade. Det kan også være funksjonsnedsettelse. Barn og unge er også pårørende når nære personer dør.

Foreldre eller søskens helseproblemer eller død påvirker barn og unges tanker, følelser og hverdagsliv. Barn og unge som er pårørende har selvstendige behov som varierer ut fra personlighet, alder og situasjonen de er i. Vi har som utgangspunkt at alle barn har behov for å bli inkludert, informert og hørt ved sykdom i familien.

2. Mål og målgruppe

Rutinen skal

- Sikre systemer for oppfølging av barn som pårørende og etterlatte, i tråd med Helsepersonelloven § 10 a og b.
- Bidra til at barn (0-18 år) som er pårørende får informasjon, støtte og oppfølging.

Rutinen gjelder for

- Alle ansatte i Gjesdal kommune.
- Ansatte som er i kontakt med foresatte eller søsken som opplever psykisk sykdom, rusproblem eller alvorlig somatisk sykdom.
- Ansatte som er i kontakt med barn som er pårørende.

Samtykke

- Hovedregelen er å få samtykke til samarbeid. Bruk tid på å forklare betydningen av hvor viktig det er med samtykke, slik at det kan samarbeides til barnets beste.

- Unntak fra taushetsplikten kan gjøres når barn trenger nødvendig helsehjelp, eller ved bekymringsmelding til barnevernet (Helse- og omsorgstjenesteloven § 12-1 og barnevernsloven § 13-1). Ansatte har en selvstendig plikt til å vurdere om barnet er godt nok ivaretatt.

3. Ansattes oppdrag

3.1. Avklaring

Det skal alltid avklares om bruker har barn eller søsken under 18 år.

Følgende avklares for hvert barn:

- Barnets navn, fødselsdato og bosted, språk, eventuelt landbakgrunn og botid i Norge.
- Brukers relasjon til barnet; foreldreansvar, daglig omsorg, samværsrett eller søskenrolle. For mer informasjon om fremgangsmåte, se [pårørendeveilederen](#).
- Behov for ivaretagelse i en eventuell akutfase.

3.2. Kartlegging

Når bruker har barn eller søsken under 18 år, skal det snarest snakkes med bruker, foreldre eller andre omsorgspersoner for å kartlegge barnets situasjon.

Kartleggingsspørsmål:

- Er barnet informert om innleggelsen/behandlingen/sykdommen? Hva er sagt?
- Hvordan påvirkes barnet, og i hvilken grad ivaretar bruker, foreldre eller andre omsorgspersoner barnets behov for informasjon, støtte og trygghet?
- Hvordan ivaretas barnets hverdag når det gjelder struktur, rutiner og aktiviteter?
- Har barnet oppgaver i hjemmet, eller for den syke, som burde vært utført av voksne?
- Hvem er viktige støttepersoner for barnet i familie, nettverk, barnehage/skole og fritid?
- Har barnet fått informasjon og oppfølging tidligere, og hvordan fungerte det?
- Har barnet kontakt med hjelpeinstanser i dag?
- Er barnets behov godt nok ivaretatt?

Barnets behov for informasjon og oppfølging skal avklares. Dette gjøres i samtale med bruker, foreldre eller andre omsorgspersoner. I tråd med alder og modenhet skal det etterspørres hva barnet selv sier det har behov for. Barnet kan få være med i samtalen, eller

få en egen samtale med helsepersonell (etter samtykke fra bruker). Det anbefales å få samtykke til samarbeid med barnehage/skole for å få og gi nødvendig informasjon.

Hvis det vurderes at barnet har tilstrekkelig informasjon og oppfølgingen som trengs, avsluttes kartleggingen og vurderingen dokumenteres i brukerens journal. Ved lengre oppfølgingsforløp, må barnets situasjon vurderes jevnlig for å se om barnets behov er endret. For mer informasjon om fremgangsmåte, se [pårørendeveilederen](#).

3.3. Informasjon og oppfølging

Ansatte skal bidra til at barnets behov for informasjon og oppfølging blir ivaretatt.

I dialogen med foreldre er ansatte opptatt av å:

- Reflektere over barnets behov.
- Hjelp foreldre til å se verdien av å informere barnet.
- Støtte opp om familiens ressurser.
- Motivere foreldre til å snakke med barnet sitt.

Informasjon og oppfølging skal bidra til at barnet opplever trygghet og inkludering, forstår hva som skjer og får hjelp til å mestre hverdagen. All informasjon og oppfølging skal tilpasses barnets individuelle behov. Tiltak skal, så langt det er mulig, gjennomføres i samarbeid med foreldre.

Samtale med barna

- Det er fortrinnsvis foreldrene som skal snakke med barnet.
- Ansatte som er i kontakt med foreldrene skal aktivt oppmuntre og veilede dem til å snakke med barnet. Ved behov kan ansatte delta i samtale med barnet, eller ha samtale med barnet alene. Det kan være nyttig med et felles møte mellom barn, familie og aktuelle ansatte.

Helhetlig tilbud

- Dersom det er flere instanser som har kontakt med familien, skal de involverte avklare hvem som gjør hva videre, og hvem som skal ha koordineringsansvar.
- Det er viktig at ansatte i barnehage og skole får tilstrekkelig informasjon slik at de kan møte barna på en god måte.

Oppfølging

- Tiltak skal i størst mulig grad forankres i barnets hverdag gjennom de relasjonene, arenaene og aktivitetene barnet har (familie, nettverk, barnehage/skole og fritid).
- Søk kontakt med aktuelle, for eksempel fastlege, helsestasjon, barnehage, skole, familiesenter, PPT, barnevern, mestringsenheten, NAV og tjeneste- og koordineringskontoret (TKK).
- Tiltak følges opp og evalueres av den enkelte tjeneste. Vurder om bruk av stafettlogg er hensiktsmessig.

Aktuelle tiltak

- Veiled foreldre om hvordan de kan støtte barnet. Se [pårørendeveilederen](#)
- Veiled foreldre til å snakke om sykdom og behandling. Se [pårørendeveilederen](#).
- Snakk med foreldre om hverdagen i barnehage, skole, fritidsaktiviteter og sosialt nettverk. Se [pårørendeveilederen](#)
- Gi barn som pårørende mulighet til å besøke foreldre/søsken på institusjonen. Se [pårørendeveilederen](#)
- Snakk med foreldre om å ivareta barn som er pårørende til søsken. Se [pårørendeveilederen](#).
- Tilby samtaler med barnet ved behov, etter samtykke fra foreldre. Se [pårørendeveilederen](#)
- Sørg for å sikre barn som pårørende nødvendig oppfølging i samarbeid med andre tjenester. Se [pårørendeveilederen](#)